

De Ronde van Zeeuws-Vlaanderen

Fietspad langs de Westerschelde bij Hooge Platen.

Meng mooie zandstranden, kilometers dijken, lange rijen populieren en uitgestrekte vette polders met een hele rits kreken. Kruid af met gezellige vestingstadjes en pittoreske polderdorpjes en blus het geheel met een flinke scheut Westerschelde. Tot zover het recept voor een uiterst gevarieerde fietstocht door een stukje Vlaanderen in Nederland.

→ Tekst en foto's Guido Vandroemme

Vechten tegen water

Een internetbericht over het vernieuwde fiets-knooppuntennetwerk van Zeeuws-Vlaanderen leverde het idee en afgelopen zomer is het er zowaar van gekomen: een driedaags rondje Zeeuws-Vlaanderen. Mijn auto vindt een plaatsje op een langparkeerplaats net buiten *Sluis*. Eénmaal weg van de toeristische drukte beland ik meteen op een fietspad op de Zeedijk, de eerste van vele tijdens deze tocht. Zeeuws-Vlaanderen kent een lange geschiedenis van vechten tegen het water. Op verschillende plaat-

sen drong de Westerschelde via zeearmen tot diep in het binnenland. Door het afsluiten van die zeearmen en het aanleggen van vele kilometers dijken houden de Zeeuwen de Westerschelde nu in bedwang. Grote stukken polders zijn drooggelegd. Wat overblijft zijn vele grote en kleine kreken.

Wapengekletter

Even later rijd ik langs de historische omwalling van het dorp *Retranchement*. Er was niet alleen de strijd tegen het water, gedurende vele jaren

kletterden hier ook de wapens. De Tachtigjarige oorlog tussen het Staatse leger van Willem van Oranje en zijn zoon prins Maurits aan de ene kant en het Spaanse leger van Philips II en de hertog van Alva aan de andere kant woedde hier hevig. Eigenlijk was dit een godsdienstoorlog tussen protestanten en katholieken. Dwars door de streek, van Knokke in het westen tot Antwerpen in het oosten, werden verdedigingslinies gebouwd. Deze linies speelden een belangrijke rol in de bepaling van de landsgrenzen tussen Nederland en België, maar ook

in de verdere geschiedenis van beide landen. Wie goed kijkt ontdekt nog steeds een deel van deze Staats-Spaanse linies en vestingen in het landschap.

Retranchement is trouwens gewoon Frans voor bolwerk of verschaning. De wallen waren onderdeel van de verdediging van de Zwin-geul. Vandaag vormen ze een natuurgebied met de typische landschapselementen van de streek: poelen, weilanden, knotwilgen en meidoornhagen.

Zwinneblomme

Een onverhard fietspad brengt me omhoog op de dijk langs het Zwin. Het uitzicht op de oude zee-arm die ooit tot in Brugge kwam is prachtig. Vandaag kan je de geul bij eb te voet oversteken. In een duinenpan zie ik van ver een veldje bloeiend lamsoor, in de Vlaamse volksmond beter bekend als zwinneblomme. Dit wil ik toch even van dichtbij kunnen bewonderen. De fiets gaat aan de kant, want door het losse duinen-zand is het nog een eindje sjokken.

Bloeiend Lamsoor in een duinenpanne van het Zwin.

Even verder staat één van de honderden witte grenspalen die de grens tussen Nederland en België markeren. Het bijzondere aan deze is dat hij niet echt op de grens staat, maar volledig op Nederlands grondgebied. Een grenspaal zet je nu eenmaal niet op een plek die bij vloed helemaal overspoeld wordt...

Strijdersgaspolder

Op het strand van *Cadzand-Bad* is het ondanks het hoogseizoen en het zonnige weer relatief rustig. In deze westelijke hoek van Zeeuws-Vlaanderen staan nog verschillende molens, en ik rijd even weg van het strand om die van Cadzand te bewonderen. Vanop de Vierhonderdpolderdijk staat hij heel mooi tegen de horizon boven de uitgestrekte korenvelden.

Wie goed kijkt ontdekt nog steeds de Staats-Spaanse linies in het landschap.

Het fietspad loopt verder door het natuur-reservaat De Knokkert, een gebied met lage weilanden waar tot de 15de eeuw het zeewater dagelijks in- en uitstroomde. Door een afsluiting ontstond de Strijdersgaspolder. De weilanden werden ingericht als een agrarisch landschap uit de vorige eeuwen, met grachten en sloten voor ontwatering, meidoornhagen en veedrinkpoelen. Op de laaggelegen stukken groeien nog steeds planten die herinneren aan het zoute water. Op vele dijken staat een

dubbele rij populieren, die een mooi contrast vormen met het groen en geel van de uitgestrekte polderakkers.

Bunkerdorp

Net buiten *Oostburg* kan ik vanop de Kaas en Broodsedijk de kreek met de naam 'Grote Gat' bewonderen. Tijdens deze driedaagse tocht zal ik zo'n dertig kreken passeren. Vele zijn echte natuurpareltjes. Een groot bord heet mij welkom in het Speel- en Infopark Groede Podium. Het park omvat het natuurgebied de Groese Polders en de Zwartegatse Kreek. Tot mijn verwondering passeer ik een aantal grote betonnen bunkers. Informatieborden leren me dat hier tijdens WO II een 'bunkerdorp' werd aangelegd voor mensen die aan de Atlantikwal werkten. In het centrumgebouw krijg je info over de inpoldering van Zeeuws-Vlaanderen en het ontstaan van de kust. Het fietspad loopt zelfs een eindje dwars door de kreek met aan beide zijden water en rietkragen. Leuk fietsen is dat. Wanneer ik wat later een kleine zilverreiger kan bewonderen is het dubbel genieten.

Buitendijks fietsen

Bij *Nieuwesluis* kom ik weer op de dijk langs de Westerschelde. Grote containerzeeschepen en kleurrijke zeilboten kruisen elkaar. Van ver is de zwartwitgeschilderde vuurtoren van Breskens te zien. Deze laatst overblijvende gietijzeren vuurtoren van Nederland heet officieel 'sectorlicht Nieuwesluis' maar werd in 2011 buiten werking gesteld. Daardoor brandt er 's nachts geen rood of groen licht meer, maar een wit licht.

In de veerhaven van *Breskens* arriveert net één

De molen van Cadzand.

Lange rijen populieren doorkruisen de polders.

van de twee veerboten die voetgangers en fietsers in 23 minuten naar de overkant brengen. Wie met de auto naar de overkant wil moet naar de Westerscheldetunnel in Terneuzen uitwijken. In Breskens zelf fiets ik alleen even rond het Spuitplein en zijn kleurrijke beelden.

Waar bij eb de zand- en slikplaat 'Hooge Platen' zichtbaar is, kom ik bij het zogenaamde buitendijkse fietspad langs de Westerschelde. Buitendijks fietsen is veel leuker dan binnendijks, want op het water is veel te zien. Ik volg het fietspad tot aan de Braakmankreek. De Braakman was ooit een grote zeearm die ontstond door opeenvolgende stormvloed. Hij splitste Zeeuws-Vlaanderen zowat in twee delen. In 1952 werd de Braakman ingedijkt en door inpoldering verkleinde het wateroppervlak. Vandaag is het nog steeds een grote brede kreek die niet alleen gelegenheid biedt tot waterrecreatie maar ook een rustplaats is voor talrijke watervogels.

Langs de Voorste Kreek bij *Hoek* fiets ik tot aan de kaaien van het kanaal Gent-Terneuzen. Met ontzag kijk ik naar een enorm zeeschip dat begeleid door twee sleepboten langzaam voorbyschuift.

Aan de buitenhaven komt net een schip vanuit

de Westerschelde door de Middensluis het kanaal binnengevaren. In *Terneuzen* zelf heerst een gezellige drukte in de winkelstraten.

Saeftinghe

De volgende morgen rijd ik bij de jachthaven de dijk weer op. Vanaf hier loopt een fietspad tientallen kilometer buitendijks. Vermits de wind meestal uit het westen komt, neem je dit best in oostelijke richting. Met de wind in de rug, de zon aan de blauwe hemel en een prachtuitzicht op de Westerschelde is het echt genieten.

**Buitendijks is het veel
leuker fietsen dan
binnendijks, want op het
water is veel te zien.**

Bij *Zeedorp* verlaat ik de zeedijk om een stuk door de polders rond *Kloosterzande* te fietsen. Bij *Hengstdijk* bots ik op de Vogelkreek en het kleine natuurgebied West Vogelpolder. Vanaf

Kruisdorp fiets ik weer langs het water tot aan het Verdrongen land van Saeftinghe, het grootste brakwater schorregebied van Europa. Het is nauwelijks te geloven dat dit ooit vruchtbaar polderland was, met vier dorpjes middenin. Bij één van die dorpjes, Saeftinghe, stond zelfs een kasteel. Een stormvloed zette het gebied in 1570 bijna volledig onder water. Tijdens de Tachtigjarige oorlog werden nog enkele dijken doorgebroken zodat Saeftinghe voorgoed onder water verdween. Aan het bezoekerscentrum in *Emmadorp* vertrekken wandelingen, maar ik zeg de Westerschelde definitief vaarwel om door de polders terug westwaarts te fietsen.

Rozijnenbollen

Na een passage langs de Rottekreek kom ik op het onverharde fietspad van de Liniedijk. Gedurende de Tachtigjarige oorlog was dit een communicatielinie die de vestingstad Hulst verbond met de forten Moerschans, Rape en Zandberg. Tot *Hulst* loopt het fietspad midden in het groen, soms tussen twee rijen statige populieren, dan weer tussen bomen die het pad overkoepelen, en later door een halfopen landschap met bos en weilanden.

Op de Zeedijk net buiten Sluis.

De Zwingel in het grensgebied.

Alleen nog wit licht op de vuurtoren van Breskens.

De Westerschelde is een voortdurend wisselend schouwspel van grote en kleine schepen.

Bekijk extra foto's in de app

Hulst noemt zichzelf de 'meest Vlaamse stad van Nederland'. Het vormde het decor voor verschillende veldslagen tussen Staatse en Spaanse troepen. Het is tevens de stad van Reinaert de Vos, getuige het beeldhouwwerk op de Grote Markt. Op een bank op de stadswallen, weg van de drukte in het centrum verorber ik met zicht op de stadsmolen en de toren van de Willibrordusbasiliek mijn lunch van vers gebakken rozijnenbollen.

Kreken

Mijn route gaat verder langs verschillende grote en kleine kreken, stuk voor stuk mooie natuurgebieden: de Oude Vaart, de Axelsche kreek en

de Canisvlietsche kreek. Tussen Hulst en Axel bloeien vanaf begin maart duizenden tulpen, maar voor dit kleurrijk schouwspel ben ik dus te laat. Bij *Sas van Gent* kom ik weer uit bij het kanaal Gent-Terneuzen. Enkele kilometer verder rijd ik *Philippine* binnen, nog één van die vestigingsplaatsen die wisselend in handen van de Spanjaarden en de Staatsen viel. Je merkt meteen waarom dit dorp tegenwoordig bekend is: rondom het gezellige Philipsplein ligt het ene mosselrestaurant naast het andere. Terwijl ik foto's trek komt een man naar me toe slenteren en vraagt of ik 'de paal' al gezien heb. Het blijkt een forse verweerde betonnen paal te zijn die onopvallend middenin één van de ter-

rasjes staat. Het is warempel een Oostenrijkse grenspaal uit de tijd dat Zeeuws-Vlaanderen nog onder Oostenrijks gezag viel.

Via een herhaling van het recept dijken, kreken, populierenrijen, polders, dorpjes (*Biervliet* en *IJzendijke*) en historische stadjes (*Oostburg* en *Aardenburg*) fiets ik weer richting Sluis. Toch krijg ik te maken met een nieuw ingrediënt dat ook kenmerkend is voor deze streek en het naburige Meetjesland: kasseistroken. Ze vergroten alleen maar het Vlaamse gevoel van dit mooie stukje Nederland onder de Westerschelde. Een daverend slot voor een tocht met verrassend veel variatie in het landschap.

STEEKKAART

Route en bewegwijzering

Deze tocht van 239 km heb ik vooraf uitgetekend op het fietsknooppuntennetwerk van Zeeuws-Vlaanderen (FIKS), dat in 2015 herzien werd en perfect aansluit op het Vlaamse netwerk. Op verschillende plaatsen kan je nu buitendijks (langs het water) fietsen, waardoor je de keuze hebt tussen veel of minder wind. Een deel van de tocht loopt over LF1 Noordzeeroute (in het oosten) en LF 30 Schelde-Deltaroute (tussen Sas van Gent en IJzendijke).

Mijn etappes: Sluis-Terneuzen (78 km), Terneuzen-Westdorpe (104 km) en Westdorpe-Sluis (76 km). Uiteraard zijn de hoogste-

verschillen te verwaarlozen. De enkele keer dat je bergop moet rijden is om een dijk op te fietsen.

Kaarten en gidsen

Falk heeft een zeer goede fietskaart van het gebied: Zeeuws-Vlaanderen, met Meetjesland en Waasland (nr 31). Hierop staan de knooppunten en de LF routes aangeduid. Ook VVV Zeeland heeft een fietsknooppuntenkaart (Zeeland Zuid, te bestellen via www.zeelandshop.com).

Info

Mijn overnachtingen vond ik via Vrienden op de Fiets. Algemene info over Zeeland vind je op www.vvvzeeland.nl. Op www.hetzeeweslandschap.nl vind je info over de vele natuurgebieden en cultuurhistorische pareltjes die Zeeuws-Vlaanderen rijk is. Wie interesse heeft voor het historische verleden en de Tachtigjarige oorlog kan terecht op www.staatsspaanselinies.eu. Met deze informatie in het achterhoofd zal je veel beter de landschappelijke getuigen van het wapengekletter opmerken.

Bekijk een gedetailleerde kaart in de app